

Kjak

Tummas Eli Joensen
Stýrisformaður á ERE.

Hvat er ætlanin hjá Rósu Samuelsen (ABC)?

Vit í Eysturoynni hava nú í nógv ár verið forsprákarar á Eldraøkinum, tað vita øll, eisini ABC-Landstýrið.

Eg setti meg niður at lesa Sosialin, fríggjadagin 26. nov. Yvirskriftin var tann, at Rósa flytir 16,2 mió. kr til heimbygdina, sig so tað, hon fjálgar um sítt øki, og tað er sjálvandi gott, at okkurt hendir har; men hví skal Eysturoyggin bløða grund-að á hetta? Lesarin dugir einsvæl og eg at rokna út, at hesar 16,2 mio. koma sjálv-andi eisini at kosta í rakstri!

Lesarin undrast kanska á hví, ið eg havi tikið pennin í hond og tí skulu tit fáa eina frágreiðing frá mær. Tað, ið eg sipi til er, at vit í Eysturoynni hava bygt út á eldraøkinum, við ellisheimi og sambýlum sum ongastaðni í Føroyalandi, og nú er ætlanin at seta

eina effektiva bremsu fyri hesum, alt verður gjørt fyri at kvala tað fría virkisfisni hjá okkum, og tað seinasta er, at nú skulu nøvnini á plássunum broytast í vónini um, at eingin leggur merki til niðurskurðin.

Flest øll vita, at skipanin hevur, røktar -, sambýlis – og umlættingarpláss.

Umleggingin, sum verður gjørd í Eysturoynni viðførir, at ERE (Eysturoyar Røktar- og ellishem) skal niðurleggja 6 búðpláss og í staðin fær heimið 6 umlættingarpláss. Sambýlið í Gøtu fær tey 6 umlættingarplássini til sambýlispláss, ið ERE hevur leigað nú í nøkur ár.

Landsstýrið heldur so, “at den hellige grav er vel-bevaret”, av tí, at tey bert hava broytt nøvnini á plássunum; men hyggja vit

nærri at hesum, síggja vit, at Eysturoyggin missir 6 røktarpláss og í staðin fær hon 6 umlættingarpláss. Av tí, at tey 6 umlættingarplássini skulu flytast til røktarheimið í Runavík, har øll plássini eru í nýtslu, mugu 6 røktarpláss niðuleggjast á heimum fyri at geva pláss fyri teimum 6 umlættingarplássunum! Hetta er ein sera stór broyt-ing tann skeiva vegin, tí tørvurin á røktarplássum er so stórur her eins og aðrastaðni.

Sparingin er umleið 2 mió. kr, sum sjálvandi skulu nýtast til partvís at fíggja íløguna/ raksturin aðrastaðni við.

Eftir hondini eri eg farin at skilja hvat tað er, ið Heðin Mortensen tosar um, tá hann er frammi í fjølmiðlinum í heilum. ABC gevur við einum høgna armi, men

tekur innaftur við minst tveimum vinstra ørmum, borgarin leggur barasta ikki merki til hetta. Tað er bert Heðin, ið hevur varnast hetta og nú byrja Eysturoyar-politikararnir at vakna, nakað seinir kanska, tí vit eru heldur góðtrúgvir. Eg haldi, at hví skuldu vit verið annað enn góðtrúgvir í hesum føri, vit hava gjørt alt, ið gerast kann á hesum økinum og roknaðu tí ikki við, at tann fyrsti instansurin, ið fór at bróta hetta arbeiðið niður var fólksins kosna Landstýri. Vit halda sjálvandi, at tað skuldi verið beint tvørturímóti, at Landstýrið heldur enn at bróta niður, skuldu eggja teimum virkisfisnu til enn meira virkisfisni.

Eitt annað er, sum Lands-stýrið sjálvandi ikki sigur í hesum føri og tað er, at

í framtíðini koma komm-ununar í Eysturoynni, ið eru við í ERE, at gjalda fyri hetta.

Tey 6 plássini, ið vóru tøk hjá ERE, verða í fram-tíðini pláss, ið eru til Eystur-kommunu. Hetta merkir, at tá einki pláss er til borgarar á ERE, má borgarin inn á heimið í Gøtu. Kommunan hjá hesum borgara skal tí hereftir gjalda umleið 6,5 túsund krónur um mánaðin fyri, at fáa hendan borgaran passaðan í Gøtu.

Sig so tað, vit (Landsstýrið) gera eina navnabroyting og so liggur rokningin hjá kommununum.

Tillukku ABC - Lands-stýrið, ikki bara klára tit at leypa ótta á okkum kommunupolitikarar um, hvat tit finna uppá næstu ferð, tit duga eisini at spara soleiðis hjá landskassanum,

at kommununar verða noydd-ar at gjalda fyri tykkum.

Eftirtíðin hevur víst, at Eysturoyingar hava víst stórsinni við íløgum á hesum økinum, eg haldi tí, at sigast má, at tíðin er ikki at niðurbróta hetta virkisfisni, heldur er tíðin komin til at viðurkenna, at bert við broytingum positiva vegin, fer landsins mynduleiki aftur at vinna viljan, sálina og stuðulin hjá fólkinum í Eysturoynni til framhaldandi at hava eitt virkisfisni, Eysturoynni og øllum landinum at frama.

Hvat heldur borgarin, skulu vit finna okkum í hesum, eg haldi ikki!

Eg má siga sum er, hjá mær var hetta dropin ið fekk bikarið at flóta yvir. Latið vælsignaði tað ið virkar væl fáa frið.

Sonne Smith

Vælkomin umborð

Tað sigur flogternan í føroya-flogfarinum, og soleiðis siga tær helst í øllum flogførum. Hetta *vælkomin umborð* er ivaleyst komið úr tí eingilska *welcome aboard*. Men her hevur føroyskt verið eitt sindur ríkar enn eingilskt og til dømis danskt, inntil føroyingar fóru at tosa sirkusdansk. Hvørki flogfarið ella tokið hevur borð, og tí søgdu við í ella við flogfarinum ella flúgvaranum og í ella við tokinum.

Føroyskt er natúrliga broytt sum øll onnur heimsins mál, men eftir mínum tykki til sirkusdansk.

Sirkusdansk er ein karakteristikkur, ið stavar frá tí hjálparleysa og primitiva málinum, sirkusgekkarnir

brúka til stuttleika: "Jeg være frygtelig ked af det! Jeg have tabt min sprog, ja!?" Stuttligast ljóðar við týskari úttalu.

Karakteristikkurin kann eisini verða brúktur um málið, danski ungdómur, in tosar – tað vil siga danskt garnerað við eingilskum orðum, so at málberingin tyk-ist vera ein jánkaslig blanding av donskum og eingilskum – sostatt *sirkuseingilskt*.

Dømi: "Det er kraftede me' spooky det du expressede. Man bliver sgu' helt brain-død af sådan et statement. Det lød fanden me' helt brandet, du."

Tað, eg meini, er, at fø-royingar føroyska danskt – ikki bara einstøk orð, men heilar framsagnir.

Dømi: "Er du gående?" verður til "Ert tú gangandi?" Tað tykist, sum hava fólk gloymt, at tað eitur "Ert tú til gongu?" Fleiri dømir: "i og med" verður til "í og við", "alt andet lige" verður til "alt annað líka", "frokosttilbud" verður til "frokosttilboð". Dansk orðalag verður beinleiðis umsett til "føroyskt", men soleiðis at málberingin ein-ans veitir meining hjá tí, ið eisini hugsar á donskum. Vansin er, at danskt verður ikki føroyskt, hóast tú pynt-ar tann danska málburðin við einum 'ði her og har. Vón-brótandi niðurstøðan er, at føroyingar tosa ikki føroyskt longur. Teir tosa *sirkusdansk*. Og aftur í ár hava fólk verið ella fara til "jólafrókost".

Tey ungu elta sum fyri er slóðað. Sjálvandi ber ikki til at generalisera, men summi miðlafólk hava ein løgnan málburð. Ein hurð verður ikki latin upp longur. Hon verður *opnað*. Ein sangari syngur ikki longur. Hann *framførir*. Ein rokning er ikki stór longur. Hon er *høg*. Eini hús standa ikki longur. Tey *liggja*. Og eru tey ikki reist enn (sum í miðlunum eitur: eru *enn* ikki reist) so verður sagt: Tey *koma* at liggja. Fá eru við longur. Tey *luttaka*. Alt er á høgum ella lágum *støði*, ein beinleiðis umskrivning av *niveau*.

Sirkusdansk nýtist ikki neyðturviliga at týna málið, men tað er beinleiðis skakandi at hoyra málburð sum *klokkan gerst knappliga*

... og hann gerst 33 ára gamalur.

Eingin vandi hevði verið fyri føroyskum, um tað bara vóru einstøk donsk orð, ið viltust inn í málið. Slíkt er vanlig málmenning. Sirkus danskt er miðvís málspilla, og líkt er til, at føroyskt er um at forfjóna. Satt at siga ljóðar málið, ið tosað verður, mestsum donsk dialekt – eins og vestjysk, vendelbomál, sønderjysk og bornholmsk eru danskar dialektir. Og mest hugstoyt-andi er, at miðlarnir og politikararnir hava lagt fyri við teirri nýggju, donsku dialektini. Men kanska er tað fávitskut at harmast um, at føroyskt er um at verða býtt um við sirkus-dansk? Í hvussu so er

skalein fyrimunur dragast fram: Danskarar hava fáar ongar trupulleikar við at skilja hesa nýggju, donsku dialektina.

Tað kann saktans vera heilt foytt at tosa sirkusdansk viðhvørt, men at tað skuldi gerast okkara móðurmál er harmiligt. Kanska mest harmiligt er, at føroyingar siga ikki longur tað vakra: kona/maður mín, men konan/maðurin *hjá* mær. Hetta seinasta er kortini eitt rættiliga nýtt serføroyskt fyribrigdi – hetta *hjá*.

Alt hetta og meira afturat maktar føroyskt, meðan vit spilla tíðina burtur við at skeldast um teir bannaðu bókstavirnar c, q, w, x og z til svarta onga nyttu.